

Wandelen over de Godenweg

Merel Diemont

Colofon

Wandelen over de Godenweg

© 2021 Merel Diemont en Odyssee Reisgidsen

Alle rechten voorbehouden

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Derde herziene druk 2022

ISBN 9789461231390

NUR 502

Auteur: Merel Diemont

Serieredactie: Bartho Hendriksen en Leo Platvoet

Kaart: UvA Kaartenmakers | uva-kaartenmakers.nl

Foto's: Ad Biemans, Merel Diemont, Yvonne van Dijke, InfoSasso, Willemijn

Maarleveld, Angélique Peters en Jorien Westerhof

Met dank aan: Jorien, Ad, Angélique, Fokke Jan en Lieke, Karlien en Yvonne en Willemijn

Odyssee Reisgidsen

Odyssee Reisgidsen levert zijn titels als paperback of als e-book. Paperbacks zijn verkrijgbaar bij de (reis)boekhandel in Nederland en Vlaanderen, online boekhandels Bol.com of via de Odyssee-website. De e-books zijn verkrijgbaar via diverse platforms.

Uiteraard proberen wij de geboden informatie zo actueel en accuraat mogelijk te houden. Toch kunnen er onvolkomenheden en fouten in de tekst voorkomen. Odyssee aanvaardt daarvoor geen verantwoordelijkheid.

Legenda kaarten

Rode lijn = Godenweg

Foto omslag paperback: Groene weide vol paardenbloemen tussen het bergdorpje Madonna dei Fornelli en de historische Passo della Futa.

Foto titelpagina: De auteur voegt een extra beschrijving toe om wandelaars niet helemaal over te leveren aan de Goden.

Foto pag. 6: Ochtendmist tijdens de wandeling.

Foto polspaperpoems.wordpress.com

Actuele informatie over de Odyssee Reisgids Godenweg, zie de website van de auteur: thebestofbologna.com

Meld je aan voor de Odyssee Nieuwsbrief via odyssee-reisgidsen.nl/news
odyssee-reisgidsen.nl | info@odyssee-reisgidsen.nl

ISBN 9789461231390

Voorwoord

Een handelsroute voor de Etrusken en een militaire weg voor de Romeinen: de wortels van de Godenweg (*Via degli Dei*) die in 117,7 km van Bologna naar Florence loopt, gaan terug tot de 7de eeuw v. Chr. Tegenwoordig is de route een geliefde wandeltocht. Veel inwoners van Bologna beschouwen de Godenweg als een wandeltocht die je een keer in je leven moet hebben gelopen. Dat kan ik alleen maar bevestigen. Wandelend over karrensporen en bospaden, geniet je dagenlang van het heuvelachtige landschap, de kloosters, kastelen, verse pastagerechten en goede wijnen. En de Goden? Die wijzen je in dorpen en op bergen de weg.

Wie een tijd in Bologna woont en van wandelen houdt, beklimt regelmatig de eindeloze trappen naar de grote rode ronde kerk San Luca op de heuvel Colle della Guardia net buiten de stad. De kerk met haar torens, bogen, zuilengalerijen en groene koepel is voor veel Bolognezen het eindpunt van de wandeling. Maar wie vanaf het grote gazon voor de kerk over de zee van groene heuvels staart, beseft dat de kerk van San Luca pas het begin is. Het begin van de Godenweg...

De Godenweg is een prachtige wandeltocht met een interessante geschiedenis, sfeervolle B&B's en berghotelletjes. Ook na vele wandeldagen en mountain-bike-

tochten blijft de route verrassen. Dat heeft veel te maken met het landschap en de mensen. De inwoners van de bergdorpen waar de Godenweg doorheen loopt zijn trots op hun regio en delen die graag met anderen. Als wandelaar van de Godenweg oogst je veel bewondering en inwoners zijn blij dat steeds meer wandelaars van de Godenweg genieten.

Deze Nederlandse wandelgids helpt wandelaars zich voor te bereiden, de tocht te plannen, accommodaties te regelen en onderweg niet te verdwalen.

Veel wandelplezier en een goddelijke tocht gewenst.
Merel Diemont

Tips

Uiteraard houdt Odyssee zich aanbevolen voor reacties van kritische lezers. Zijn er foutieve vermeldingen, wijzigingen in openingstijden, prijzen en dienstregelingen? Laat het ons weten! Of heb je tips over hotels, pensions, campings en dergelijke? Ook dat horen we graag! info@odyssee-reisgidsen.nl
Updates en aanvullingen

Ga voor updates van de gids *Wandelen over de Godenweg* naar odyssee-reisgidsen.nl/item/wandelen-over-de-godenweg-updates.

Inhoudsopgave

Inleiding op de Godenweg

Inleiding **7**

Dag 1: Bologna – Sasso Marconi

Dag 1: Van Bologna naar Sasso Marconi **11**

Praktische informatie Bologna – Sasso Marconi **22**

Dag 2: Sasso Marconi – Monzuno

Dag 2: Van Sasso Marconi naar Monzuno **25**

Praktische informatie Sasso Marconi – Monzuno **32**

Dag 3: Monzuno – Madonna dei Fornelli

Dag 3: Van Monzuno naar Madonna dei Fornelli **35**

Praktische informatie Monzuno – Madonna dei Fornelli **39**

Dag 4: Madonna dei Fornelli – Passo della Futa

Dag 4: Van Madonna dei Fornelli naar Passo della Futa **41**

Praktische informatie Madonna dei Fornelli – Passo della Futa **48**

Dag 5: Passo della Futa – San Piero a Sieve

Dag 5: Van Passo della Futa naar San Piero a Sieve **50**

Praktische informatie Passo della Futa – San Piero a Sieve **57**

Dag 6: San Piero a Sieve – Vetta le Croci /Olmo

Dag 6: Van San Piero a Sieve naar Vetta le Croci /Olmo **62**

Praktische informatie San Piero a Sieve – Vetta le Croci/Olmo **69**

Dag 7: Vetta le Croci /Olmo – Dom van Florence

Dag 7: Van Vetta le Croci /Olmo naar Dom van Florence **71**

Praktische informatie Vetta le Croci /Olmo – Florence **79**

Praktische informatie Godenweg

Godenweg van A tot Z **83**

Register **90**

Kaders

Route-afwijking naar Casalecchio di Reno **18**

Route-afwijking naar Pontecchio Marconi **20**

Route-afwijking naar Sasso Marconi **21**

Route-afwijking langs de Monte Adone **28**

Route-afwijking naar Vado **30**

Gotische Linie **47**

Route-afwijking naar Monte di Fo' **47**

De'Medici **56**

Route-afwijking naar Bivigliano **66**

Route-afwijking naar Olmo **68**

Veilig over de Godenweg **83**

Inleiding

Uitzicht over de heuvels van de Apennijnen vanaf de basiliek van San Luca

De oorsprong van de route die tegenwoordig bekendstaat als de Godenweg en dwars door de Apennijnen loopt, gaat terug tot de 7de eeuw v. Chr. Een groot deel van het Italiaanse schiereiland was in handen van de Etrusken. Deze bevolkingsgroep vormde de eerste grote beschaving in het gebied tussen de rivieren de Arno en de Tiber (het huidige Toscane en delen van Umbrië en Lazio). Vooral tussen de 7de en 5de eeuw v. Chr. waren de Etrusken een van de hoogst ontwikkelde volken van de Oudheid.

Geschiedenis van de Godenweg

In 510 v. Chr. stichtten de Etrusken *Felsina*, het huidige Bologna. De stad *Fiesole* (vlakbij Florence) ontstond ongeveer twee eeuwen later en het 'verkeer' tussen de twee Etruskische steden groeide.

Zo ontstond een pad waarmee handelaren te voet of te paard via een relatief gemakkelijke en veilige route de Apennijnen konden oversteken. In de 3de eeuw v. Chr. werden de Etrusken verslagen door de Romeinen. Ook Bologna en Fiesole kwamen in Romeinse handen. De Romeinse consul Gaius Flaminius gaf na de verovering van Bologna in 187 v. Chr. opdracht om een weg aan te leggen tussen Bologna en Arezzo, een stad ten zuiden van Florence. De route tussen Bologna en Florence – dat overigens 'pas' in 59 v. Chr. werd gesticht - kreeg voor het eerst een naam: de *Via Flaminia militare*.

De **Via Flaminia militare** werd zo genoemd om hem te onderscheiden van de in 220 v. Chr. door de vader van Gaius Flaminius aangelegde *Via Flaminia*, die Rome en Rimini verbond. Het verval van het (West-)Romeinse Rijk vanaf de 3de eeuw na Chr. betekende echter ook het verval van de *Via Flaminia militare*. De weg werd veel gebruikt, maar niet onderhouden. In de Middeleeuwen was

de Romeinse bestrating grotendeels overwoekerd of verdwenen en werd een eenvoudig smal muilezelpad aangelegd.

Maar ook dit pad verdween en de oorspronkelijke route werd vergeten. Tot eind jaren '80 van de vorige eeuw. Wetenschappers ontdekten sporen van de weg en historici doken in de literatuur en archeologen in de grond. Wandelverenigingen in de regio besloten de route nieuw leven in te blazen en doopten de 'nieuwe' wandelroute om tot de **Godenweg (Via degli Dei)**. Veel bergen en dorpen waar de Godenweg in de regio Emilia-Romagna langsloopt, hebben namelijk 'goddelijke namen', zoals de berg *Monte Adone* (vernoemd naar de Griekse god Adonis), het dorp *Monzuno* (naar de Romeinse oppergod Jupiter), *Monte Venere* (Berg van Venus) en *Monte Luario* (naar de Romeinse godin Lua).

Ligging en landschap

Onderweg op de Godenweg

Deze goddelijke bergen en dorpen bevinden zich in het noordelijke deel van de Apennijnen, de bergketen die zich over een lengte van 1350 kilometer over het hele Italiaanse schiereiland uitstrekt. De Apennijnen vormen zo de ruggengraat van het land. En zijn een ideaal bergwandelgebied. In vergelijking met andere berggebieden zijn de Apennijnen – zeker het relatief lage deel waar de Godenweg loopt – minder hoog en alle toppen zijn voor wandelaars te beklimmen. Veel gebieden in de Apennijnen zijn (nog) niet ontdekt door toeristen en zijn daardoor rustig en ruig.

De laatste jaren zijn steeds meer delen van de Apennijnen een nationaal park of natuurreservaat geworden om ze beter te beschermen en toerisme en recreatie te stimuleren. Veel dorpen in de Apennijnen hebben weinig economische mogelijkheden en zien toeristen graag komen. Daarom leggen lokale wandelverenigingen en organisaties van nationale parken wandelpaden aan en zorgen voor markeringen en het onderhoud. Ook het aantal accommodaties groeit en de kwaliteit verbetert: vooral het aantal leuke en mooie *agriturismo's* (boerenbedrijven waar je kunt overnachten) neemt snel toe.

De omgeving van de Godenweg behoort tot de groenste en dichtst beboste streken van Italië. Ver voor de Romeinse tijd was het aantal eiken-, beuken- en kastanjabossen echter nog veel groter. De bloeiperiode van de Etrusken (7de-5de eeuw v. Chr.) en vooral de Romeinse tijd leidde echter tot een bevolkingstoename en steeds meer bergdalen werden bewoond. Inwoners kaptten bossen voor het houden van vee. Alleen op ontoegankelijke hellingen en op de landgoederen van kloosterorden bleven de uitgestrekte bossen bestaan. Zo ontstond het gevarieerde landschap met akkers, bossen en weiden, dat je tijdens het wandelen van de Godenweg voortdurend omringt.

Verspreid over het landschap zie je bovendien veel ruïnes, middeleeuwse burchten, kloosters, kapelletjes en historische wegen. De geschiedenis van monniken en heiligen kom je overal tegen. Wandelen over de Godenweg vormt zo

ook een ontmoeting met de bevolking, geschiedenis en cultuur van deze Italiaanse regio's. En natuurlijk met de lokale producten, zoals kazen, truffel, verse pasta, olijfolie en wijn. Gerechten worden vers bereid en je eet vooral streek- en seizoensproducten. Kortom, aan goddelijk eten geen gebrek.

Over deze gids

km	totaal km	Plaats								
0	0	Bologna Porta Saragozza	x		x	x	x	x	x	x
1,9	1,9	San Lucabasiliek				x		x		
1,6	3,5	Casalecchio di Reno	x		x	x		x	x	x
10,5	14	Sasso Marconi	x		x	x	x	x	x	x
4,6	18,6	Rocca di Badolo	x	x		x				
5,8	24,4	Brento				x				
7,4	31,8	Selve				x		x		
2,3	34,1	Monzuno	x		x	x		x	x	x
5,8	39,9	Le Croci	x							
5,1	45	Madonna dei Fornelli	x	x	x	x		x		
5,7	50,7	Monte Bastione								
4,9	55,6	B&B Agriturismo Il Passeggere	x			x				
3,8	59,4	Passo della Futa / Monte di Fo'	x	x		x		x		
5	64,4	Passo dell'Osteria Bruciata								
7,8	72,2	Sant'Agata	x		x	x		x		
2,8	75	Gabbiano	x					x		
4,3	79,3	San Piero a Sieve	x	x	x	x		x	x	x
4,1	83,4	Trebbio	x			x				
9,7	93,1	Monte Senario / Bivigliano	x	x	x	x		x		
4,6	97,7	Vetta le Croci / Olmo	x			x		x		
5,2	102,9	B&B Villa le Capanne	x			x				
4,7	107,6	Fiesole	x	x	x	x	x	x		x
3,8	111,4	Cave di Maiano	x			x		x		
6,3	117,7	Dom van Florence	x	x	x	x	x	x	x	x

Godenweg in het kort

Deze wandelgids is gebaseerd op de wandelkaart die wordt uitgegeven door het toerismebureau van Sasso Marconi, *InfoSasso*. Deze organisatie is een van de drijvende krachten achter de promotie, de website en het onderhoud van de Godenweg. De kaart gaat uit van zeven wandeldagen. Deze gids volgt dat voorbeeld en verdeelt de route ook over zeven dagen. De kaart en de gids sluiten zo goed op elkaar aan. Het is mogelijk de Godenweg in vijf of zes dagen te lopen. Vijf dagen is echter relatief kort: de wandeldagen zijn lang en aan het einde van de tocht bestaat het risico dat je minder van de omgeving geniet.

In deze gids vormt elke wandeldag een apart hoofdstuk. Elk hoofdstuk begint met een algemene indruk van de route en de gegevens van het betreffende traject: aantal kilometers, het aantal meters dat je stijgt en daalt en de verwachte duur. Hierbij wordt uitgegaan van een gemiddeld wandeltempo en een wat langere lunchpauze (het blijft Italië). Vervolgens wordt de route nauwkeurig – maar ook kort en bondig – beschreven. Bezienswaardigheden en routebeschrijvingen, met een roodgekleurde tekst, wisselen elkaar af. Wanneer er een alternatieve route is, staat deze in een blauw gekleurde kadertekst. Alle accommodaties en horeca worden in de tekst cursief weergegeven en aan het einde van

elk hoofdstuk beschreven. Ze zijn ook in het register opgenomen. Op pagina 9 van deze inleiding staat een samenvattend wandelschema: *De Godenweg in het kort*.

Je kunt delen van de Godenweg als dagtocht lopen. Aan het begin van elk hoofdstuk wordt aangegeven of de route als dagtocht te lopen is. Vervolgens staat in de routebeschrijving het punt waarop je de Godenweg verlaat of er juist opkomt. Extra informatie over de dagtocht (en het benodigde openbaar vervoer) staat aan het einde van het betreffende hoofdstuk. Omdat de Godenweg dwars door de Apennijnen loopt en het openbaar vervoer beperkt is, is niet op elk deel van de route een dagtocht mogelijk.

InfoSasso heeft naast een goede wandelkaart ook een mooi vormgegeven app – *Via degli Dei* (gratis) – gemaakt met veel informatie over de route.

Godentocht in vijf dagen			
dag	traject	km	overnachting
1	Bologna – Monte del Frate	21,5	B&B Sulla Via degli Dei
2	Monte del Frate – Madonna dei Fornelli	23,5	B&B Romani
3	Madonna dei Fornelli – Passo della Futa	14,4	Stacaravan Camping la Futa
4	Passo della Futa – Tagliaferro	27	Fattoria di Tagliaferro
5	Tagliaferro - Florence	31,1	Florence
Godenweg in zes dagen			
1	Bologna – Monte del Frate	21,5	B&B Via degli Dei
2	Monte del Frate – Madonna dei Fornelli	23,5	B&B Romani
3	Madonna dei Fornelli – Passo della Futa	14,4	Stacaravan Camping la Futa
4	Passo della Futa – San Piero a Sieve	19,9	B&B La Pieve
5	San Piero a Sieve - Olmo	18,4	Hotel Ristorante Dino
6	Olmo - Florence	19,8	Florence
Godenweg in zeven dagen			
1	Bologna – Sasso Marconi	14	B&B Prati di Mugnano
2	Sasso Marconi - Monzuno	20,1	Hotel Montevenero
3	Monzuno – Madonna dei Fornelli	10,6	B&B Romani
4	Madonna dei Fornelli – Passo della Futa	14,4	Stacaravan Camping La Futa
5	Passo della Futa – San Piero a Sieve	19,9	B&B La Pieve
6	San Piero a Sieve - Olmo	18,4	Hotel Ristorante Dino
7	Olmo - Florence	19,8	Florence
Godentocht in acht dagen			
1	Bologna – Sasso Marconi	14	B&B Prati di Mugnano
2	Sasso Marconi - Monzuno	20,1	Hotel Montevenero
3	Monzuno - Madonna dei Fornelli	10,9	B&B Romani
4	Madonna dei Fornelli – Passo della Futa	14,4	Stacaravan Camping La Futa
5	Passo della Futa – Sant'Agata	14,8	B&B Il Nido di Gabbiano
6	Sant'Agata – Tagliaferro	12,2	Fattoria di Tagliaferro
7	Tagliaferro– B&B Le Cappane	16,5	B&B Le Cappane
8	B&B Le Cappane - Florence	14,6	Florence